

Epävirallinen oikeus- ja sisäministerikokous 26.-27.1.2023, oikeusasiat

Kokous

Epävirallinen OSA-ministerikokous 26.-27.1.2023, Tukholma

EU-maiden oikeusministerit keskustelivat järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta rikosoikeudellisen yhteistyön näkökulmasta. Ministereiden työlounaan aiheena oli Ukrainassa tapahtuvien kansainvälisten rikosten syytetoimet.

Kokouksen alussa puheenjohtaja muistutti holokaustin uhrien muistopäivänä velvollisuudesta varmistaa juutalaisten turvallisuus koko Euroopassa, ja siitä, että työtä antisemitismin torjumiseksi on tärkeä jatkaa. Puheenjohtaja raportoi ministereille myös sisäministereiden edellisenä päivänä käymästä ”Going dark”-keskustelusta, jossa käsiteltiin sitä, miten lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset pysyvät digitaalisessa maailmassa rikollisuuden perässä, ja miten pääsevät käsiksi rikollisten jättämiin digitaalisiin jälkiin tavalla, joka samalla kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta; rikosoikeudellinen yhteistyö

Puheenjohtaja muistutti Ruotsin EUPJ-kauden sloganista: vihreämpi, vapaampi, turvallisempi. Puheenjohtajan tavoitteena on tehostaa järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Rikosoikeudellisen yhteistyön tehokkuus on tässä ketjussa välttämätöntä. PJ esitteli keskustelupaperin, jossa ministereille esitetään kaksi kysymystä: 1) Miten tuleva lainsäädäntöinstrumentti rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä voisi tehostaa oikeudellista yhteistyötä? 2) Miten Eurojustin keskeinen rooli voidaan tulevaisuudessa parhaiten turvata?

Eurojust toi puheenvuorossaan esiin, että suuressa osassa maailmaa syyttäjyhteistyö on hankalan oikeusapuyhteistyön varassa. EU:ssa puolestaan on 20 vuoden aikana rakennettu järjestelmä, jossa kansallisvaltioiden rajat eivät enää estä oikeuden toteutumista. Vastavuoroisen tunnustamisen periaate ja Eurojust ovat tämän järjestelmän kaksi keskeisintä pilaria, jotka tukevat toisiaan. Eurooppalainen pidätysmääräys mahdollistaa luovutus- ja pidätysmääräykset ilman monimutkaisia oikeusapupyynnöjä. EU-sääntelyn myötä rikoksiin liittyvien varojen jäädyttäminen ja konfiskointi on helpompaa kuin koskaan. Eurooppalainen tutkintamääräys on vuodesta 2017 alkaen mahdollistanut yksinkertaisen ja nopean tavon saada todisteita toisista jäsenvaltioista. Eurojust tukee jäsenvaltioita näiden instrumenttien toimeenpanossa ja tarjoaa syyttäjille ja tuomareille ainutlaatuisen yhteistyörakenteen.

Myös komissaari Reynders korosti puheenvuorossaan rikosoikeudellista yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan kulmakivenä. Komissaari toi esiin, että EU:n lainsäädäntökehikosta puuttuu vielä rikosoikeudellisen menettelyn siirron mahdollistava lainsäädäntö, ja tätä ovat peräänkuuluttaneet sekä käytännön toimijat että EP. Komissio tulee antamaan tätä koskevan ehdotuksen huhtikuussa. Komissio korosti myös Eurojustin että EPPO:n roolia rikoshyödyn jäljittämisessä ja siihen puuttumisessa. Komissio toivoo, että kaikki jäsenvaltiot liittyisivät EPPO:on.

Euroopan parlamentin LIBE-valiokunnan puheenjohtaja korosti puheenvuorossaan oikeudellisen yhteistyön relevanssia. Ajankohtaisista asioista nosti esiin konfiskaatiodirektiivin uudistamisen. Korosti Eurojustin roolia ja tietoisuuden lisäämistä rikosoikeudellisen yhteistyön välineitä, Eurojustista ja EPPO:sta.

Euroopan parlamentin JURI-valiokunnan puheenvuorossa tuettiin toimia järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Puheenvuorossa nostettiin esiin korruption vastainen työ, jonka osalta EP:ssä arvioidaan parhaillaan immuniteettikysymyksiä niiden osalta, joita epäillään hämäristä ja laittomista toimista. EP tukee konfiskaatiolainsäädännön uudistamista, ja JURI:n näkökulmasta keskeiset kysymykset liittyvät kolmansien osapuolten omaisuuden konfiskointiin, tuomioon perustumattomaan konfiskointiin sekä selittämättömään varallisuuteen. On tärkeä löytää oikea tasapaino, joka kunnioittaa oikeusvaltioperiaatetta. Nosti esiin myös ympäristörikosdirektiivin, johon liittyy useita vaikeita kysymyksiä. Viimeiseksi nosti esiin kansalaisyhteiskunnan ja journalismin turvallisuuden.

Käydyssä keskustelussa jäsenvaltiot korostivat järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa, ilmaisivat tukeaan Eurojustille ja olivat laajasti sitä mieltä, että komission tuleva ehdotus rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä on tarpeellinen.

Suomi totesi pitävänsä tärkeänä, että EU:n kehittämistä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueena jatketaan. Järjestäytynyt rikollisuus on vakavaa rajat ylittävää rikollisuutta, johon EU:n tulee puuttua monilla sen käytettävissä olevilla välineillä. Toimia tarvitaan myös jäsenvaltiotasolla. On välttämätöntä jatkuvasti kehittää sekä EU-virastojen että jäsenvaltioiden viranomaisten toimintaedellytyksiä. Rikosoikeudellinen yhteistyö on tärkeä osa sisäisen turvallisuuden ketjua. Mitä tulee rikosoikeudellisen menettelyn siirtoa koskevaan PJ:n kysymykseen, myös Suomi katsoo, että tässä tarvitaan selkeämpää lainsäädäntökehikkoa, ja käytännön toimijat ovat tuoneet esiin tarpeen yhteisille säännöille mm. käännöksistä, määräajoista ja lomakkeista. Mitä tulee PJ:n toiseen kysymykseen, myös Suomi tukee Eurojustin toimintaedellytysten vahvistamista. Tarvitaan riittävät resurssit, Eurojust-Eupol-yhteistyötä ja jäsenvaltioissa myös koulutusta Eurojustin tarjoamista mahdollisuuksista, ottaen huomioon sille hiljattain annetut uudet tehtävät. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tulee kuulua EU:n prioriteetteihin.

EU:n perusoikeusvirasto FRA toi esiin, että rikosoikeudellisen menettelyn siirtäminen toiseen maahan vaatii korkea keskinäisen luottamuksen tasoa, ja tämä puolestaan luottamusta siihen, että perusoikeuksien suoja on korkea kaikissa maissa. Europolin puheenvuorossa korostettiin yhteisten tutkintaryhmien merkitystä sekä yhteistyötä Eurojustin ja EPPO:n kanssa.

Työlounas; syytetoimet Ukrainassa tapahtuvista kansainvälisistä rikoksista

Puheenjohtaja oli laatinut työlounasta varten keskusteluasiakirjan, jossa jäsenmaita kannustettiin vaihtamaan kokemuksiaan kansainvälisten rikosten syytetoimista. Ukrainan oikeusministeri käytti kokouksen alussa puheenvuoron etäyhteydellä ja korosti rikoksiin syyllistyneiden, ml. hyökkäysrikos, saattamista vastuuseen teoistaan. Komissaari Reynders korosti tukea Ukrainan viranomaisille, yhteistyötä Yhteisen tutkintaryhmän puitteissa sekä EU:n yhtenäisyyttä rankaisemattomuutta koskevissa kysymyksissä. Työlounaalla Ruotsin syyttäjälaitoksen edustajat kertoivat kokemuksistaan sotarikosten tutkinnassa.

Suomen edustajat
Oikeusministeri Henriksson sekä virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Puheenjohtajan keskusteluasiakirjat

Liitteet -

Viite -